

Поряд з цим важливо забезпечити ефективне впровадження та реалізацію оновленого законодавства таким чином, щоб створити стабільне правове середовище, сприятливе для розвитку двосторонніх зв'язків між Україною та країнами Європи і для внутрішніх економічних та правових перетворень з обов'язковим урахуванням досвіду української юридичної школи та її особливостей. Дійсно, слід розуміти, що суперечливість, складність та обсяг робіт у напрямку наближення до ЄС не дозволяють розв'язати існуючі завдання тільки на основі виключно формального нормативного підходу. Натомість, цілеспрямована політика уряду, діяльність законодавчого порядку з поступового приведення права України у відповідність норм і стандартів ЄС вимагають визнати як обов'язкову рису всеохоплюючої гармонізації права України з правом ЄС, а це означає підкріплення юридичного процесу шляхом вирішення цілого комплексу методологічних, методичних, кадрових, організаційних питань та питань матеріально-технічного забезпечення. Виходячи з таких посилок, слід враховувати, що важливою умовою забезпечення сталого економічного розвитку стабільності у функціонуванні державних інститутів є стабільність наукових правових засад у цій сфері. Таким чином, розвиток законодавства у відповідності до Європейських стандартів в Україні є запорукою передбачуваної стратегії розвитку всієї держави шляхом адаптації національного адміністративного законодавства до законодавства Європейського Союзу. Вважаємо, що для забезпечення стабільності державного розвитку потрібно спиратися на відповідні наукові засади. Еволюція національної правової системи забезпечить оптимальне безконфліктне функціонування гілок державної влади, дасть змогу реально закріпити інститути народовладдя й забезпечити на рівні міжнародних стандартів додержання конституційних прав і свобод громадян України. Цей процес багато в чому прискорить проведення економічних реформ і забезпечить Україні гідне місце у світовій економічній системі.

Отже, адаптація українського адміністративного законодавства до європейського законодавства є найважливішим загальнонаціональним завданням у процесі здійснення правової реформи в Україні, виконання якого можливе лише на основі тісної співпраці та взаємодії законодавчої та виконавчої влади в процесі підготовки та прийняття нормативно-правових актів України.

Література

1. Проблеми гармонізації законодавства України з міжнародним правом: Матеріали науково-практичної конференції (Жовтень, 1998). — К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1998.
2. Адміністративна реформа в Україні: шлях до європейської інтеграції: Матеріали конференції (14–15 лютого 2003 р.). — Київ: Академія правових наук України, Київський регіональний центр.
3. Бахирин А. Б. Большой юридический энциклопедический словарь. — М.: Книжный мир, 2002. — С. 12.
4. Європейський Союз в міжнародно-правових відносинах: Навчальний посібник / А. Є. Тамм, В. О. Ріяка, Ю. М. Коломієць; Під ред. О. Н. Ярмиша. — Х.: Штрих, 2003.
5. Україна. Президент. Послання Президента України до Верховної Ради України: Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2002 році. — К.: Інформаційно-видавничий центр Держкомстату України, 2003. — 478 с. — С. 136; 138–139.
6. Саидов А. Х. Международное право человека: Учебное пособие. — М., 2002. — С. 166–167.
7. Концепция Административной реформы в Украине от 22 июля 1998 г.
8. Про Концепцію загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21 листопада 2002 року // Урядовий кур'єр. — 18 грудня. — 2002. — № 236.
9. Гіждіван Л. Про деякі питання адаптації законодавства України з громадянських прав людини до норм Ради Європи // Право України. — 1999. — № 11. — С. 47–52.
10. Про Національну раду з питань адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Указ Президента України від 30 серпня 2000 р. № 1033/2000.

УДК 347.734(477)

І. А. Шамрай
аспірант кафедри комерційного права
Київського національного торговельно-
економічного університету

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ НБУ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШЛЯХОМ ВИДАННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ

Однією з найважливіших форм державного регулювання банківської діяльності можна назвати нормативно-правове регулювання, тобто упорядкування дій банків як учасників ринку фінансових послуг

© С. В. Ківалов, 2003

через нормативно-правові акти, що видаються органом, який здійснює в Україні банківське регулювання та нагляд, а саме НБУ. Останнім часом діяльність банків України значно активізувалась: розширене коло банківських послуг, почався масовий вихід банків на міжнародний ринок банківських послуг. Цей факт зумовив необхідність видання численної кількості нормативно-правових актів Національного банку України з метою регулювання нових правовідносин. Однак почастишали і випадки визнання нормативно-правових актів НБУ недійсними у судовому порядку, випадки виникнення дискусій і суперечок між центральним банком країни та іншими банками з приводу виконання норм актів НБУ.

На наш погляд, в Україні досі відсутній *налагоджений механізм видання нормативно-правових актів НБУ та чітко встановлені вимоги до набуття ними чинності*, а це утруднює процедуру беззаперечного виконання норм актів центрального банку.

Наукові дискусії зі вказаних питань не проводились, хоч в Україні існують досить ґрунтовні дослідження нормотворчої діяльності Національного банку України (В. Л. Кротюк, А. О. Селіванов, В. В. Пасічник), тому, на наш погляд, доцільно обговорити окремі проблемні моменти, що можуть виникнути у процесі видання нормативно-правових актів НБУ.

Статтею 20 Закону України “Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг” однією з форм державного регулювання діяльності з надання фінансових послуг визнається нормативно-правове регулювання діяльності фінансових установ, до числа яких, відповідно до ст. 2 цього ж Закону, входять банки.

Аналізуючи чинне законодавство України з питань банківської діяльності, можна зробити висновок, що нормативно-правове регулювання цієї діяльності, упорядкування дій учасників ринку банківських послуг здійснюється Національним банком України шляхом видання ним власних нормативно-правових актів на підставі ст. 56 Закону України “Про Національний банк України”.

Нормотворчість слід визнати основною формою виконання Національним банком України своїх функцій [1]. І, звичайно, на сьогодні банківська діяльність в Україні є достатньо регламентованою.

Проте, питання “надання” актам Національного банку України статусу нормативно-правових та питання набуття ними чинності містить певні правові проблеми, викликані окремими прогалинами і неточностями чинного законодавства України. Вважаємо за доцільне вказати на ці неточності та прогалини з метою запобігання виникненню суперечливих ситуацій у процесі виконання нормативно-правових актів НБУ.

Стаття 56 Закону України “Про Національний банк України” встановлює, що нормативно-правові акти НБУ видаються у формі постанов Правління Національного банку України, а також інструкцій, положень, правил, що затверджуються постановами Правління Національного банку, підлягають обов’язковій державній реєстрації в Міністерстві юстиції України та набирають чинності відповідно до законодавства України.

Описуючи процедуру прийняття НБУ нормативно-правових актів, окремі автори, посилаючись на Указ Президента України від 03. 10. 92 №493/92 “Про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади” (далі — “Указ”), зазначають, що нормативно-правові акти НБУ набирають чинності через 10 днів після їх державної реєстрації у Міністерстві юстиції України [2].

Однак, аналізуючи назву та норми Указу, не можна цілком погодитись з такою думкою. Так, відповідно до п. 1 Указу, державній реєстрації підлягають нормативно-правові акти міністерств, інших органів виконавчої влади, органів господарського управління та контролю. Відповідно ж до ст. 2 Закону України “Про Національний банк України” центральний банк (як називає НБУ ст. 99 Конституції України) нашої держави не належить до жодної з перерахованих груп органів. Національний банк України визнано *особливим органом державного управління*. НБУ має спеціальний правовий статус, особливу компетенцію, що і дозволяє виокремити його з переліку органів виконавчої влади. Крім того, здійснюючи свої повноваження НБУ використовує *різні (а не тільки владні) методи регулювання суспільних відносин*, у тому числі адміністративно-правовий і цивільно-правовий [3].

На розбіжності понять “орган державного управління” та “орган виконавчої влади” вказує і аналіз основних положень науки адміністративного права (Д. М. Бахрах, Ю. П. Битяк, В. К. Колпаков, Б. В. Россинський) [4].

З огляду на вказане вище, на сьогодні у законодавстві України відсутній спеціальний підзаконний нормативно-правовий акт, який конкретизував би процедуру державної реєстрації нормативно-правових актів Національного банку України, а Указ та постанова Кабінету Міністрів України від 28. 12. 92 “Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади” (далі — “Постанова”), що встановлює порядок реєстрації нормативно-правових

актів міністерств та інших органів виконавчої влади, можуть бути застосовані у даному випадку лише за аналогією, як такі, що заповнюють прогалину у законодавстві.

Пропонуючи шлях до вирішення вказаної правової проблеми, можна вказати, що в описаній ситуації найбільш доцільним є приведення у, так би мовити, термінологічну відповідність з наукою адміністративного права окремих понять Указу та Постанови, а саме: необхідно дещо змінити назви цих нормативно-правових актів та включити до їх тексту поняття з більш широким змістом (наприклад, органи державного управління), такі, що окреслювали б коло органів державного управління, які втілюють окремі або всі функції виконавчої влади в Україні. Іншим варіантом можливо запропонувати розроблення окремих нормативно-правових актів, що регулювали б проходження державної реєстрації актів тих органів державного управління, статус яких не дозволяє класифікувати їх як органи державної виконавчої влади. Це, наприклад, Національний банк України, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, інші органи.

Література

1. Кротюк В. Л. Національний банк — центр банківської системи України. — К.: Видавничий дім, 2000. — С. 59.
2. Там само. — С. 60.
3. Там само. — С. 59.
4. Бахрах Д. Н. Административное право. — М.: Изд-во БЕК, 1996; Адміністративне право України: Підручник / За ред. проф. Ю. П. Битяка. — Х.: Право, 2000; Колпаков В. К. Адміністративне право України. — К.: Юрінком Інтер, 2000; Россинский Б. В. Административное право: вопросы и ответы. — М.: Юнити, 2000.

УДК 342.92:347.734

В. В Бриков

*асистент кафедри кримінально-правових дисциплін
Української академії банківської справи
(м. Суми)*

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ РЕЖИМ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

У більшості країн світу під інформацією розуміють документовані або публічно оголошені відомості про події, явища, що відбуваються в суспільстві, державі, навколишньому природному середовищі. Потреби суб'єктів інформаційних відносин задовольняються шляхом одержання, використання, поширення та зберігання інформації. Інформація з обмеженим доступом поділяється на конфіденційну й таємну. Конфіденційна інформація — це відомості, які знаходяться у володінні, користуванні або розпорядженні окремих фізичних чи юридичних осіб і поширюються, за їх бажанням, відповідно до передбачених ними умов. Громадяни, юридичні особи, які володіють інформацією професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого характеру, одержаною на власні кошти, або такою, яка є предметом їх професійного, ділового, виробничого, банківського, комерційного та іншого інтересу і не порушує передбаченої законом таємниці, самостійно визначають режим доступу до неї, включаючи належність цієї інформації до категорії конфіденційної, та встановлюють для неї систему (способи) захисту. Виняток становить інформація комерційного та банківського характеру, а також інформація, правовий режим якої встановлено законодавством України, та інформація, приховування якої являє загрозу життю й здоров'ю людей.

Оскільки інформація все більше відіграє вагому роль в суспільстві, особливо в умовах ринкової економіки, то проблема визначення її адміністративно-правового режиму, тобто порядку її одержання, використання, поширення й збереження є чи не найактуальнішою в контексті узгодження інтересів держави, банків та їх клієнтів. Унаслідок зростання рівня злочинності держава, в особі відповідних державних органів, прагне якомога ефективнішого й глибшого контролю за банківськими операціями з метою запобігання та виявлення правопорушень у цій сфері. Банки та їх клієнти, у свою чергу, не бажають розголошувати зміст проведених ними банківських операцій, оскільки це може завдати їм матеріальної та моральної шкоди [1].

Щодо визначень комерційної та банківської таємниці, то до 1991 року в Україні поняття комерційної таємниці не існувало, спеціальні дослідження в цій галузі не провадилися. Комерційна таємниця не